

Dossier

Eleccions europees

Les polítiques del futur es juguen a Europa

Deponent dels resultats de les eleccions del 6 al 9 de juny, els 27 països hauran d'acatar lleis sobre temes com el canvi climàtic i les migracions.

Il·lustracions: Lola Fernández

Aquest 'Dossier' s'ha realitzat en el marc del projecte Europa Importa. El contingut l'ha decidit la redacció de la revista, que l'ha elaborat d'acord amb els seus propis criteris periodístics. Tots els articles del 'Dossier' són responsabilitat exclusiva d'*Alternativas Económicas*.

Europa Importa és una iniciativa per promoure la participació de la població estudiantil universitària en les properes eleccions del Parlament Europeu a través de la informació, el debat i l'acció. La iniciativa sorgeix com a resultat del projecte ActiveYouth_EE24 (Fostering Youth Participation in the EE24: Informing, Debating, Acting), dut a terme per la Universitat de Barcelona amb el cofinançament de la Unió Europea.

Unes eleccions decisives per als drets dels europeus

Els comicis posaran a prova la defensa dels valors europeus davant l'auge de l'extrema dreta, segons les enquestes.

Andreu Missé

Els drets i la seguretat dels europeus estan en joc. Les eleccions del pròxim juny estan esdevenint cada cop més importants davant la multiplicació de desafiaments que afronta la Unió. Els propòsits de la UE d'una resposta responsable i solidària a la crisi climàtica i al drama de la immigració topen amb el rebuig de les formacions d'extrema dreta caracteritzades per un rotund euroescepticisme. Als desafiaments de fons s'hi ha sumat el de la de Rússia contra Ucraïna. La urgència de plantejar-se seriosament la defensa d'Europa ha passat a primer pla. La policrisi que afronta Europa (canvi climàtic seqüeles de la pandèmia de covid-19, la immigració, el cost de la vida, la guerra d'Ucraïna i, recentment, les protestes agrícoles) converteix les eleccions en un dels moments més transcendentals de la seva història. Probablement, molts ciutadans, especialment els joves, són conscients de la transcendència del moment i de la importància d'adoptar les mesures adequades davant de cada desafiament. Són decisions que dependran de la composició del Parlament Europeu, que haurà d'aprovar les directives i els reglaments adequats.

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternativas Económicas*,

Les advertències dels líders europeus es multipliquen. La presidenta de la Comissió Europea, Ursula von der Leyen, ha explicat al diari *Financial Times* la necessitat de reforçar la defensa de la Unió: "Hem de gastar més, hem de gastar millor, hem de gastar europeu".

La rellevància dels comicis del mes de juny ha estat destacada per Josep Borrell, alt representant per a la Política Exterior de la UE. "Crec", va manifestar, "que les pròximes eleccions europees poden ser més perilloses que les estatunidenques. Temo que els europeus votaran sobre la base de la por i promouran l'ascens de l'extrema dreta".

El viratge de l'electorat cap a la dreta i l'extrema dreta és una constatació de diferents enquestes. Segons el sondeig del Consell Europeu de Relacions Exteriors (ECFR, amb les sigles en anglès), els dos grups d'extrema dreta, Identitat i Democràcia (ID) i Conservadors i Reformistes Europeus (ECR), registraran importants avenços. ID, que compta entre els seus membres amb destacades figures de la dreta radical (Marine Le Pen, de l'Agrupació Nacional de França; Matteo Salvini, de la Lega italiana, i Tom Van Grieken, del flamenc Vlaams Belang) podrien arribar als 98 diputats. ECR, per la seva banda (que agrupa la populista Geòrgia Meloni, dels Germans d'Itàlia; l'ultradretà espanyol Santiago Abascal, de Vox, i l'ultraconservador polonès Jaroslaw Kaczynski, líder de Llei i Ordre), podria aconseguir 85 escons i acostar-se'n al centenar si hi incorporés el Fidesz, el partit del primer ministre hongarès, Viktor Orbán.

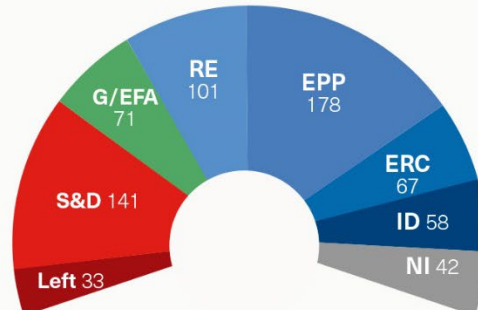
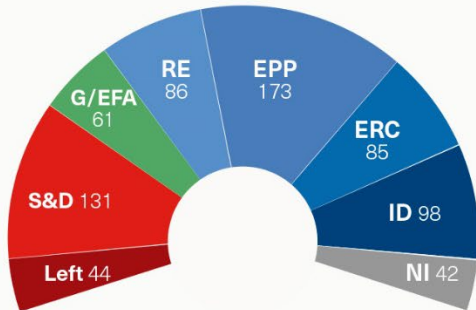
Les dues formacions d'extrema dreta podrien sumar conjuntament el 25% dels eurodiputats de la pròxima Eurocambra, que comptarà amb 720 escons, 15 més que els 705 actuals. Els quatre partits que han mantingut els principals consensos europeus, Partit Popular Europeu (PPE); Grup de l'Aliança Progressista de Socialistes i Demòcrates (S&D); els liberals del Grup Renew Europe i el Grup dels Verds/ Aliança Lliure Europea, perdran pes, segons ECFR. PPE perdria cinc escons i li'n quedarien 172, S&D en cediria 10 i n'assoliria 131; Renew obtindria 15 escons menys, per quedar-se'n amb 86, i els Verds en tindrien 61, 10 menys que els actuals. L'esquerra GUE/NGL guanyaria sis eurodiputats i n'assoliria 44. (Vegeu gràfic de la pàgina següent)

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternatives Econòmiques*,

Composició del Parlament Europeu Per grups polítics i en nombre d'escons

Projecció estimada per a 2024 a partir d'enquestes

Arc parlamentari actual

Font: ECFR

Principals líders de l'extrema dreta

Identitat i Democràcia (ID)

França
Marine Le Pen
Agrupació Nacional

Itàlia
Mateo Salvini
Lega

Països Baixos
Geert Wilders
Partit de la Llibertat (PVV)

Conservadors i reformistes europeus

Itàlia
Giorgia Meloni
Germans d'Itàlia

Espanya
Santiago Abascal
Vox

No inscrits

Hongria
Viktor Orbán
Fidesz

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternativas Económicas*,

Votar als 16 anys en quatre països

Aquest juny més de 365 milions d'europesos seran cridats a les urnes de les desenes eleccions de l'Eurocambra. En els comicis del 2019 la participació va ser del 50,6%, 8 punts més que el 2014. L'enquesta postelectoral del Parlament Europeu realitzada després dels últims comicis va revelar que el 42% dels joves de 18 a 24 anys van anar a votar, amb un augment de la participació del 50% respecte de la registrada el 2014.

Enguany, per primera vegada quatre estats membres (Bèlgica, Alemanya, Malta i Àustria) permetran votar els majors de 16 anys, i Grècia, els qui hagin complert 17 anys. Segons el Servei d'Investigació del Parlament Europeu (EPRS, amb les sigles en anglès), "alguns estudis han subratllat els beneficis de rebaixar l'edat per votar, no només per l'impacte immediat en la participació, sinó també pel que fa al desenvolupament de l'hàbit a votar al llarg de la vida, especialment per als joves que han votat per primera vegada quan encara vivien amb els pares".

La participació dels joves en els processos electorals democràtics europeus ha estat analitzada pel Departament Temàtic de Drets dels Ciutadans i Afers Constitucionals del Parlament Europeu. Els treballs indiquen que la participació està estretament lligada a l'educació dels joves i al nivell de renda. A l'Eurobaròmetre del 2021 es va detectar que votar és més habitual entre aquelles persones que van completar el seu procés d'educació als 20 anys o més, que entre els que ho van fer més aviat. També van registrar més participació (55%) de les llars més acomodades, davant del 30% de les famílies amb dificultats per pagar les factures. L'Eurobaròmetre de la primavera de 2023 del Parlament Europeu va indicar que l'interès per les eleccions europees de 2024 se situava en el 56%, la qual cosa significava un augment de sis punts respecte de les eleccions anteriors.

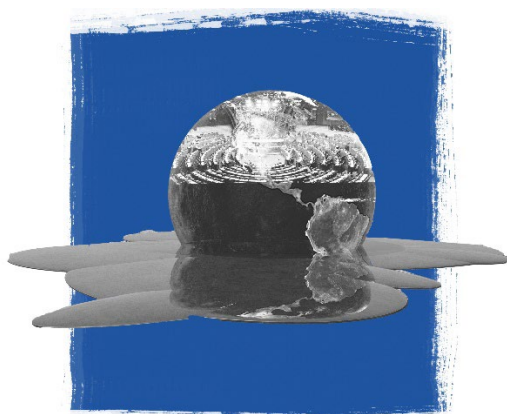
Un estudi realitzat pels politòlegs Ivan Krastev i Mark Leonard ha analitzat l'impacte que poden tenir sobre els ciutadans les cinc crisis principals que afronta la UE.

Els excessos climàtics

Segons la seva opinió, el canvi climàtic és la crisi que afectarà un nombre més gran de persones en el futur, 73,4 milions de votants. El clima és la primera preocupació per als francesos i danesos i el segon problema més important per a italians, alemanys i espanyols.

El Parlament Europeu va declarar l'emergència climàtica el 2019 i ha exercit un paper decisiu en l'assoliment d'una reducció més ambiciosa de les emissions de gasos d'efecte hivernacle (GEH). La legislació europea sobre el clima obliga la UE a assolir la neutralitat climàtica el 2050 i a reduir les emissions de GEH en almenys el 57% el 2030 en comparació amb els nivells del 1990. El compromís de la Unió és que dedicarà com a mínim el 30% del seu pressupost per a aconseguir-ho.

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternativas Económicas*,

Una part significativa d'aquests recursos arribaran de forma comuna a través del programa RE-PowerEU per estalviar energia, produir energia neta i diversificar-ne les fonts de subministrament. El Parlament Europeu va donar suport, a més, la creació del Fons Social per al Clima amb una dotació de 86.700 milions d'euros per a abordar la pobresa energètica i de transport.

Malgrat els avenços, "el món no va pel bon camí per mantenir l'augment de la temperatura global per sota del 2%", segons l'anàlisi del Servei d'Investigació del Parlament Europeu *Ten issues to watch in 2024*, (Deu temes per tenir en compte el 2024). Per la seva banda, el Panell Intergovernamental sobre el Canvi Climàtic (IPCC) destaca que un excés temporal (de les temperatures) "és gairebé inevitable". Cal recordar que l'Agència Europea del Medi Ambient ha estimat que les pèrdues pels esdeveniments climàtics a la UE han ascendit a 650.000 milions d'euros entre el 1980 i el 2022, dels quals només el 19,5% estaven assegurats.

El repte de la immigració

L'arribada d'emigrants i, especialment, dels que busquen asil fugint de la persecució política constitueix un dels grans desafiaments de la Unió. El rebuig als migrants abanderat per l'extrema dreta ha aconseguit mobilitzar una part de la població. Es tracta d'una actitud que, a més d'insolidària, atempta contra els principis europeus i suposa una gran contradicció per a una Europa envellida que necessita molts treballadors.

Per fi, un acord

La immigració constitueix el major drama humanitari del qual són testimonis els països riberencs del sud d'Europa. El 2023, un total de 281.431 persones van accedir de forma clandestina a la UE i, almenys, 3.863 persones perdre la vida en l'intent, segons l'Organització Internacional de les Migracions (OIM).

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternatives Econòmiques*,

Després de quatre anys de negociacions, el Parlament i el Consell Europeu van acordar el mes de desembre passat, durant la presidència espanyola de la UE, un pacte migratori que fixa per primera vegada les quotes de migrants que ha d'acceptar cada Estat i endureix els requisits d'acollida. L'acord regula els diferents passos dels sol·licitants d'asil des de la seva arribada a la UE i fins a l'acollida o el rebuig. No es va poder aconseguir que les quotes fossin obligatòries i es va aprovar una solidaritat flexible que permet als estats membres pagar 20.000 euros per persona si rebutgen la quota que els correspon.

La presidenta del Parlament Europeu, Roberta Metsola, va qualificar d'"històric" el pacte en la mesura que respecta "les fronteres i és just i humà amb aquells que necessiten protecció, ferm amb els qui no són elegibles i fort contra els traficants que exploten la gent més vulnerable".

El pacte no ha agradat a ONG com a Metges sense Fronteres, que considera que ha estat "la continuació i la intensificació de les polítiques de contenció i dissuasió amb el rebuig arbitrari a les fronteres i les expulsions com a nucli". Els límits de l'acord es justifiquen pel temor que un futur parlament amb més pes de l'extrema dreta pogués aprovar un pacte pitjor per als drets dels migrants. L'emigració és un territori amb moltes arestes. El mes gener passat l'agència Europea Frontex va amenaçar d'anar-se'n de l'Espanya si no arriba a un acord amb el Govern per renovar-les operacions conjuntes contra immigrants irregulars.

Defensa de l'Estat de dret

Els assumptes relacionats amb l'emigració estan sota la lupa parlamentària. El juliol passat el Parlament Europeu va adoptar una resolució en què demanava una participació més proactiva de la UE en les operacions de cerca i rescat engegades pels estats membres.

El Parlament Europeu defensa una Unió basada en l'Estat de dret, els drets fonamentals, la llibertat dels mitjans de comunicació, la no discriminació i la igualtat de gènere. A més, vol intensificar la lluita contra la corrupció, el blanqueig de capitals i la desinformació. Precisament, en relació amb la corrupció, Metsola va reaccionar amb rapidesa i va adoptar mesures serioses per investigar l'escàndol dels suposats suborns de Qatar, que va provocar la detenció de la vicepresidenta Eva Kaili acusada de blanqueig. La presidenta de l'Europarlament va assegurar que no hi hauria "impunitat" i va anunciar la reforma de les normes sobre els grups de pressió i un reforçament de la transparència. Un any després de la crisi, la defensora del poble europeu, Emily O'Reilly ha reconegut l'enfortiment de les normes, però continua preocupada pel seu compliment.

Qui fa què a les institucions europees

El Parlament, el Consell de la UE, el Consell Europeu i la Comissió són els principals ens

Mariana Vilnitzky

Encara que la Unió Europea estigui formada per institucions, òrgans i agències especialitzades per tota la Unió, hi ha quatre institucions principals. Són les responsables de la presa de decisions que dirigeixen l'Administració i proporcionen orientació política.

El Parlament Europeu

La primera d'aquestes institucions és el Parlament Europeu, que es renovarà per elecció directa de la ciutadania, a Espanya votarem el pròxim 9 de juny a (a tots els països de la UE les eleccions europees es faran entre els dies 6 i 9 de juny). L'Eurocambra té tres seus: a Brussel·les, Estrasburg i Luxemburg. L'integren els 720 eurodiputats i eurodiputades que es votaran en les pròximes eleccions.

Els eurodiputats i les eurodiputades que es triïn tindran molta influència en les decisions dels pròxims 5 anys. Estudiaran els plans de les noves lleis, podran modificar les normatives existents, decidiran els pressupostos (juntament amb el Consell), controlaran el funcionament de la UE, votaran sobre acords comercials amb països que no pertanyen a la Unió i escolliran les presidències del mateix Parlament Europeu i de la Comissió Europea. Al Parlament Europeu, els grups polítics s'ajunten per famílies ideològiques, no per països.

El Consell de la Unió Europea

La semblança dels noms pot donar lloc a confusions. El Consell Europeu, el Consell d'Europa i el Consell de la Unió Europea (que a vegades també s'anomena el Consell de Ministres) no són el mateix.

El Consell de la Unió Europea, amb seu a Brussel·les i Luxemburg, és la institució en què es reuneixen els i les ministres representants dels 27 estats membres. Adopten decisions sobre la major part de la legislació europea, en peu d'igualtat amb el Parlament Europeu. I treballen en diferents reunions, segons els temes que s'hagin de tractar.

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternatives Econòmiques*,

El provés d'aprovació d'una normativa habitualment funciona de la manera següent: la Comissió Europea presenta la proposta de legislació davant el Parlament i el Consell de la UE, que han d'arribar a un acord sobre el text. Per tant, el Consell de la Unió Europea té una part molt activa en la legislació que finalment s'aplica.

El Consell Europeu

El Consell Europeu, que sol reunir-se a Brussel·les, el formen els i les caps d'Estat o de Govern dels Vint-i-set països de la Unió Europea. Al Consell s'hi defineixen l'orientació política general i les prioritats de la UE. La presidència d'aquesta institució té un mandat de dos anys i mig.

La Comissió Europea

La Comissió Europea és el principal òrgan executiu de la UE. Compta amb oficines de representació que actuen com a portaveus a tota la Unió Europea.

La Comissió actua com un govern de la UE, amb un col·legi de comissaris (equivalent al Consell de Ministres a Espanya). Hi ha 27 comissaris, que són com ministres, un per cada estat membre. Aquests comissaris actuen per l'interès general de la UE, i no com a representants dels seus països. Hi ha un president o presidenta, vicepresident i comissaris, cadascun amb la seva cartera.

Els membres de la Comissió Europea proposen lleis, que són estudiades i adoptades pel Parlament Europeu i pel Consell de la Unió Europea. A més, gestionen i executen les polítiques de la UE i el pressupost de la UE. I corroboren que els estats membres apliquin correctament les legislacions adoptades.

Tribunals i Banc Central Europeu

Hi ha altres tres institucions importants per al bon funcionament de la Unió Europea. Són el Tribunal de Justícia, el Banc Central Europeu i el Tribunal de Comptes Europeu. Aquestes entitats s'encarreguen de gestionar els aspectes judicials, monetaris, financers i d'auditoria externa de la Unió Europea.

Una votació multinacional única

El Parlament Europeu es renova cada cinc anys per elecció directa

720

Escons que tindrà el Parlament Europeu.
Representen 450 milions de persones, després de les eleccions que se celebren als 27 països de la UE entre el 6 i el 9 de juny. A Espanya es vota el dia 9. Són 15 eurodiputats més que als comicis del 2019.

23

Mínim d'escons necessaris per formar un grup parlamentari per proximitat ideològica, procedents d'almenys set països. Actualment, a l'Eurocambra hi ha set grups, més el grup que aplega els No inscrits.

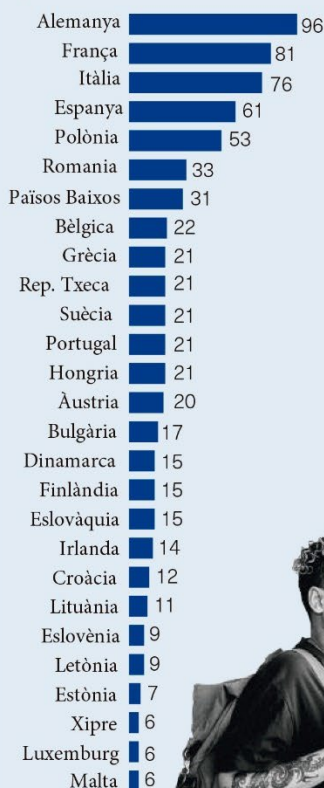
61

Escons que corresponen a Espanya. En les eleccions de l'any 2019 li'n van tocar 54. Quan el Regne Unit, que en tenia 73, va sortir de la Unió, en va guanyar cinc (un més per a PSOE, PP, Ciutadans, Vox i Junts per Catalunya). Ara, per demografia, en guanya dos més.

??

Persisteixen incògnites sobre el grup al qual s'integraran els representants d'alguns partits. És el cas de Sumar. L'actual ministre de Cultura, Ernest Urtezar, formava part dels Verds/ALE. Unides Podem són al grup d'esquerres The Left.

Nombre d'Eurodiputats per països

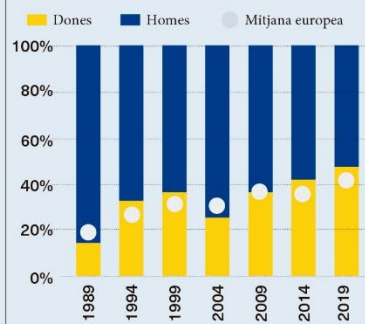

Vot jove

La participació de la gent jove a Espanya en les darreres eleccions europees va marcar un rècord. El grup de fins a 24 anys va fer un salt del 28% al 42%. I en la franja de 25 a 34 anys es va passar del 35% al 47%. Per què van votar? Sobretot per un sentit del deure cívic (52%), però en les respostes apareix un interès creixent per la direcció que agafi la UE, juntament amb l'economia, el clima i els drets humans. Per a la ciutadania, la democràcia és el valor central per defensar el Parlament Europeu (39%).

Quanta presència d'homes i dones hi ha a la cambra?

Escons elegits a Espanya en les eleccions europees del 2019, en percentatge i en comparació amb la mitjana de la Unió.

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternativas Económicas*,

Contra la desinformació, regulació

Les 'fake news' i les mitges veritats posen pressió, i són també acicats, per a les fràgils democràcies europees

Carme Colomina
Periodista especialitzada en la UE

Un fals vídeo d'Emmanuel Macron en què anunciava la dimissió es va fer viral a Níger, el setembre del 2023. El novembre del mateix any, un altre *deepfake*, generat per intel·ligència artificial (IA) mostrava el canceller alemany, Olaf Scholz, demanant al Tribunal Constitucional Federal del seu país la prohibició de la "feixista" Alternativa per Alemanya. Unes gravacions d'àudio falses van distorsionar del tot les darreres eleccions eslovaques, mentre que centenars de perfils falsos a Facebook amplifiquen avui dia de manera coordinada propaganda progovernamental a Hongria.

En un any d'eleccions europees, amb diferents comicis a 12 estats membres, i legislatives a quatre països candidats a la Unió Europea (UE), la desinformació -que adopta formes cada vegada més sofisticades- s'ha convertit en una amenaça real per a les fràgils democràcies europees. Per aquesta raó, Brussel·les ja ha advertit les grans plataformes tecnològiques -entre elles TikTok, X i Facebook-, que aviat hauran d'identificar el contingut generat per IA que es comparteixi en aquestes xarxes.

La desinformació ha esdevingut una pressió sistèmica cada vegada més gran per a la Unió Europea. La vella propaganda, amplificada exponencialment per la tecnologia i la

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternatives Econòmiques*,

hiperconnectivitat, s'ha multiplicat en potència i sofisticació.

Les possibilitats són ingents: xarxes socials (obertes o encriptades); bots (aplicacions de programari que executen tasques automatitzades) i tècniques de microfocalització, com els *dark ads* -publicitat dirigida psicomètricament per influir en l'opinió pública i enverinar el clima del discurs-; sistemes d'IA que imiten els humans o reproduïxen la cognició humana a base de dades i entrenament, i tècniques de manipulació d'àudio i vídeo que alteren la nostra percepció i ens induïxen a desconfiar fins i tot de la nostra capacitat de discernir sobre què és i què no és veritat.

Brussel·les exigirà a xarxes com TikTok i Facebook que identifiquin el contingut generat per IA

Calendari electoral

La resposta de l'Executiu de Brussel·les al desafiament de la desinformació ha passat per diferents fases. Tot i que, sobre una línia temporal, podríem veure com la maquinària normativa de la Unió s'ha anat accelerant quan s'acosta la celebració d'eleccions al Parlament Europeu.

L'any 2014 va ser el moment d'irrupció, de presa de consciència: la desinformació i les interferències híbrides van entrar en el debat europeu, encara de manera incipient i per petició de les repúbliques bàltiques, preocupades per l'evolució del conflicte a Ucraïna i l'impacte en l'opinió pública d'aquests països.

La desinformació s'entenia llavors únicament com una amenaça exterior de la qual alguns estats membres se'n sentien completament allunyats. No obstant això, abans dels comicis europeus del 2019, la Unió -escarmentada amb el referèndum del Brexit, les presidencials dels Estats Units del 2016 i la irrupció de la desinformació a les eleccions de França i Alemanya el 2017- ja s'hi havia anticipat amb l'aprovació d'un primer marc de control de les plataformes en línia.

El Codi de Pràctiques sobre Desinformació va ser el primer mecanisme autoregulator, acordat a Brussel·les amb els representants de les grans plataformes tecnològiques, que va trencar la coartada d'intermediació asèptica a la qual s'havien aferrat durant anys els grans gegants digitals. Però també es va convertir, des del punt de vista de la responsabilitat sobre el contingut, en una externalització a favor d'empreses privades del poder de regular el discurs públic en línia.

I va arribar la 'infodèmia' del coronavirus

Més tard va arribar la *infodèmia* dels temps de coronavirus, que va elevar l'impacte del fenomen a escala global i la necessitat de coordinació. Però també va propiciar l'aprovació de lleis contra la desinformació que van servir de coartada per restringir la llibertat d'expressió i la pluralitat mediàtica en alguns estats membres com Hongria i Polònia. A

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternatives Econòmiques*,

Eslovènia, el Govern del primer ministre Janez Janša va augmentar la pressió amb campanyes de descrèdit i denúncies als tribunals contra periodistes crítics.

No obstant això, el salt endavant que ha situat la Unió Europea al capdavant de la regulació digital ha estat, d'una banda, l'aprovació de la Llei de Serveis Digitals (DSA, en les sigles en anglès), convertida en la primera eina de caràcter regulador fort de la UE, per lluitar contra continguts il·lícits amb capacitat sancionadora. I, d'altra banda, l'acord sobre la Llei d'Intel·ligència Artificial (AI Act), que pretén regular els riscos en l'ús de la IA i imposa un codi de conducta ètic recolzat per multes milionàries a les empreses que l'incompleixin.

Contradiccions i debilitats

Tota aquesta evolució politiconormativa no ha estat exempta de contradiccions internes ni de presa de consciència dels riscos que pot comportar la lluita contra la llibertat: des de la privatització de la censura en mans de les mateixes plataformes digitals, fins a les amenaces contra la llibertat d'expressió que comporten les polítiques d'eliminació de contingut; i els debats interns que va generar a les institucions europees les decisions de prohibir mitjans russos com RT i Sputnik, i de limitar l'ús de TikTok.

La resposta europea s'ha construït a base d'assaig i error, fins a arribar a la conclusió que el veritable problema de la desinformació no és la mentida, sinó la seva capacitat d'expandir-se i penetrar, és a dir, les tàctiques coordinades de difusió de determinats continguts mitjançant diferents plataformes.

En aquest context, es manté l'accent en el caràcter geopolític d'un desafiament que Brussel·les ha etiquetat recentment com a "manipulació de la informació i interferència estrangera" (FIMI, per les sigles en anglès de Foreign Information Manipulation and Interference), amb Rússia i la Xina com a principals objectius de les unitats d'identificació i denúncia de la desinformació del Servei d'Acció Exterior Europeu.

Objectiu: desestabilitzar les societats

Però entendre la desinformació com a conseqüència directa d'una amenaça exterior és limitat i esbiaixat. Les línies entre els actors interns i els externs són difuses. Hi ha una nebulosa de grups creadors o propagadors de notícies falses que no estan delimitats geogràficament ni organitzats de manera centralitzada. La desinformació, entesa com a "informació falsa, creada deliberadament per perjudicar una persona, grup social, organització o país" -segons la definició de la Comissió Europea-, té com a objectiu desestabilitzar societats, atacant directament espais civils amb la finalitat de fomentar la polarització i el malestar, o el conflicte.

Malauradament, la difusió de la desinformació no cau en sac foradat. La capacitat que té de penetrar en els pressupostos públics, de confondre o erosionar, per exemple, la confiança en institucions o els processos electorals, s'aprofita moltes vegades de divisions socioculturals existents; apunta cap a vulnerabilitats prèvies, i a pors o sentiments de greuge, que han alimentat la concatenació de crisis acumulades a la UE durant anys.

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternatives Econòmiques*,

La pau europea i els seus límits

Amb molt d'esforç s'han aconseguit 75 anys sense guerres entre països de la UE, però això no és irreversible.

Josep M. Lloveras
Exambaixador de la UE i consultor sènior associat de CIDOB

Europa ha estat l'escenari de les guerres més mortíferes que ha conegut la humanitat. Les dues guerres mundials van ser guerres civils europees i un suïcidi col·lectiu. Europa va despertar els seus dimonis, va oblidar els seus valors i es va autodestruir. S'hi van truncar més de 100 milions de vides s'hi van destrossar moltes més. Europa va cedir d'aquesta el lideratge mundial als EUA, que hi va haver d'intervenir per concloure el conflicte. Stefan Zweig, que en va patir totes dues, va sentir, quan l'última ja era ben avançada, que el seu món s'enfonsava i va decidir abandonar-lo.

Europa va ressorgir de les cendres gràcies al projecte d'integració europea, nascut amb l'objectiu de fer impossible una altra guerra, superant els nacionalismes. Es va aconseguir, no amb paraules, sinó amb fets concrets: compartint recursos que aleshores eren essencials -carbó, acer i energia atòmica- i creant un espai en què persones, béns, serveis i capitals circularien en llibertat. La Comunitat Europea va començar a integrar persones a través de l'economia, malgrat que l'objectiu fos polític i moral, és a dir, fundat en valors humans i democràtics.

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternativas Económicas*,

Han passat 75 anys sense cap guerra entre els països integrats en la família en augment del que és avui la Unió Europea (UE), un rècord desconegut. A manera de reconeixement, la UE va rebre el Premi Nobel de la Pau l'any 2012. Però les noves generacions donen per descomptada la pau europea, tot i que donant-li menys valor. Obliden que s'ha assolit amb un esforç enorme i que no és irreversible. Si la Unió es desintegrés, podríem perdre la pau, perquè els dimonis no han desaparegut; n'hi ha que tornen a aixecar el cap.

Supervivència

A mesura que Europa reconstruïa l'economia i l'estat del benestar, es projectava al món pel comerç, subjecte a regles comunes. Però aquest món es reduïa a la part occidental, aixoplugada sota el paraigua defensiu EUA-OTAN; la resta romania tancada en l'imperi de la Unió Soviètica. Aquesta bipolaritat va funcionar, amb alguns ensurts, durant l'anomenada guerra freda, que va permetre una pau igualment freda, únicament alterada per guerres subsidiàries a tercers països llunyans. La UE es va limitar a l'exercici del poder *tou*, mentre deixava el poder *dur* de la defensa a l'amic americà. La caiguda del mur de Berlín el 1989 va generar l'expectativa d'un món unipolar, abocat a una pau perpètua i extensible en què la defensa semblava una cosa redundant. Paral·lelament, s'anava produint la silenciosa irrupció de la Xina, exponent de la globalització naixent i generadora d'una nova bipolaritat.

Les guerres de l'antiga Iugoslàvia a finals del segle passat van ser un primer advertiment contra aquestes il·lusions, però no deixaven de ser conflictes localitzats d'un país en desintegració i externs a la UE. Que els EUA haguessin d'imposar, aleshores, un cop més les seves solucions, davant la impotència d'Europa, hauria d'haver actuat com a revulsiu. Però la UE només hi va respondre tímidament, incorporant al seu instrumental una dèbil política exterior i de seguretat comuna amb el Tractat de Maastricht. Amb el nou segle, van arribar els atemptats terroristes als EUA amb la seqüela de la guerra de l'Iraq i les seves derivades, que van posar en evidència les divisions d'Europa en la política exterior, ja constatades a la Guerra del Golf. Hi van seguir les ocupacions russes a Geòrgia i Ucraïna, però encara semblaven externes i llunyanes, per la qual cosa les reaccions de la UE van ser discretes. Fins que va arribar la invasió russa d'Ucraïna, que atempta contra la seva supervivència i amenaça la seguretat de diversos membres de la UE.

**La pau europea es veu
amençada com no ho havia
estat des dels inicis de la
seva construcció**

D'aquesta manera la pau europea torna a veure's amenaçada com no ho havia estat des dels inicis de la seva construcció. Aquest cop Europa ha reaccionat unida, fins avui, amb sancions, facilitats, recursos, incloses armes i, especialment, amb la decisió d'obrir negociacions per a l'entrada d'Ucraïna a la UE, que exigirà pau i reformes prèvies. No obstant això, la UE no compta amb la capacitat de marcar la solució del conflicte, que continua a les mans de Washington. El gegant econòmic europeu continua sent un agent geopolític de segona classe, supeditat a l'ajuda i tutela del germà gran davant de conflictes greus. La dèbil i poc definida veu d'Europa davant el conflicte de Gaza n'és un altre exponent. Per això, Josep Borrell, alt representant

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternativas Económicas*,

per als Afers Exteriors i la Política de Seguretat, insisteix que cal adquirir autonomia estratègica i aprendre el llenguatge del poder. Europa no pot continuar subcontractant la política exterior i la defensa. Calen canvis profunds en totes dues.

Política exterior

En primer lloc, la UE ha de formular i comunicar sense complexos els seus interessos, sense renunciar als seus valors ni ocultar-ne les eventuais tensions entre tots dos. La política exterior i de seguretat de la Unió no pot continuar condicionada pel principi de la unanimitat, que fa molt difícils els consensos i en debilita l'abast. A més a més, Europa ha de tenir una sola veu i menys portaveus. La suposada pregunta de Kissinger -a qui he de trucar si vull parlar amb Europa?- ha de trobar una resposta clara. Així mateix, la UE hauria de tenir un seient propi al Consell de Seguretat de les Nacions Unides.

La Xina no representa, ara com ara, una amenaça directa a la pau mundial, però la seva emergència com a actor global els últims 40 anys i la seva creixent rivalitat amb els Estats Units obliguen la UE a posicionar-se en aquesta pugna. Europa ha de trobar el seu lloc en un món cada cop més multipolar en què sorgeixen nous actors i amenaces. La passivitat l'abocaria a ser un apèndix d'Àsia o una sucursal dels EUA, o a la irrellevància entre tots dos. Una política exterior europea sòlida contribuiria a la pau mundial. Però el poder tou, per ser creïble, s'ha de complementar i recolzar en el poder dur.

La defensa no és un tema popular a Europa, a causa de la seva història i per l'existència d'altres prioritats importants de despesa i d'inversió. La defensa d'Europa requereix més coordinació i recursos i ha de desembocar en una defensa europea, coordinada amb l'OTAN, però que també pugui actuar pel seu compte. La suma dels exèrcits europeus constituïria el segon exèrcit del món, però per separat no es noten. Les solucions anteriors i moltes més es van proposar a la Conferència sobre el futur d'Europa, de manera que la qüestió no és què cal fer, sinó com s'han de superar les resistències nacionalistes que ho impedeixen.

Rússia és avui un veí perillós i ho serà els anys vinents. Després de la integració d'Ucraïna a la UE, llarga però inevitable, Rússia serà el gran veí. Això obliga a plantejar la relació en termes de defensa i cooperació alhora, com no s'ha sabut fer. En cas contrari, l'ampliació de la UE, lluny de conduir a l'objectiu geopolític de generar estabilitat i ampliar la zona de pau, pot provocar el contrari.

Les grans reformes de la UE s'han forjat mitjançant coalicions dins d'un ampli ventall de corrents polítics, que inclou socialdemòcrates, liberals i verds, un model que resulta estrany al nostre polaritzat país. Però els extremismes, no únicament per la dreta, volen eliminar o frenar el desenvolupament de la UE.

Per això, la participació en les pròximes eleccions europees és tan important i cal llegir-les en clau europea i no nacional. L'illa de pau europea és reversible, encara no abasta el continent i és molt lluny de projectar-se al món.

Les grans reformes de la UE s'han forjat amb coalicions dins d'un ampli ventall de corrents polítics

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternativas Económicas*,

Què significa votar al juny

Les grans inquietuds de la gent jove sobre el clima, l'ocupació, els drets propis i la IA exigeixen solucions per sobre dels Estats.

Ariadna Trillas

Sis de cada 10 lleis aprovades a Espanya deriven de les receptes de la Unió Europea (UE), un invent únic al món que es podria resumir així: 27 països trien viatjar al mateix vaixell per un oceà global, molt esbravat, entre reptes ambientals, tecnològics, democràtics, militars i financers.

57%

Percentatge de lleis aprovades a Espanya que s'han receptat i cuinat en les institucions europees

Els prop de 450 milions de persones que viuen a Europa són representats per diverses vies a vaixell. Per simplificar, el Consell Europeu, amb els caps d'Estat i de Govern, dissenya l'estratègia del joc. La Comissió Europea treu la pilota. Els ministres de cada país la fan avançar o retrocedir, entre algunes travetes en nom de l'interès nacional, i la centren. El Parlament Europeu, que representa els interessos de la ciutadania, decideix (o no) marcar gol. L'Eurocambra -l'única institució multinacional del planeta escollida directament a les urnes-, ja no és simplement la capsa de ressonància de l'afició. El poder i la influència que té han anat a més. Té veu i vot sobre els jugadors, sobre els diners del club, sobre l'ambició de cada partit. I acostuma a tirar per elevació.

Partit tria grup

Entre el 6 i el 9 de juny, toquen urnes. Els euroescons es renoven cada cinc anys. Per primera vegada, a Brussel·les i Estrasburg no se n'elegiran de britànics, ja que han saltat del vaixell europeu. Els reajustaments demogràfics afegits al Brexit situen la xifra en unes eleccions de 720 representants, 61 d'Espanya.

Quan es vota per un partit, es vota per una formació *de casa*. Després, els diputats i diputades s'ajunten amb d'altres de la família ideològica amb què se sentin més còmodes.

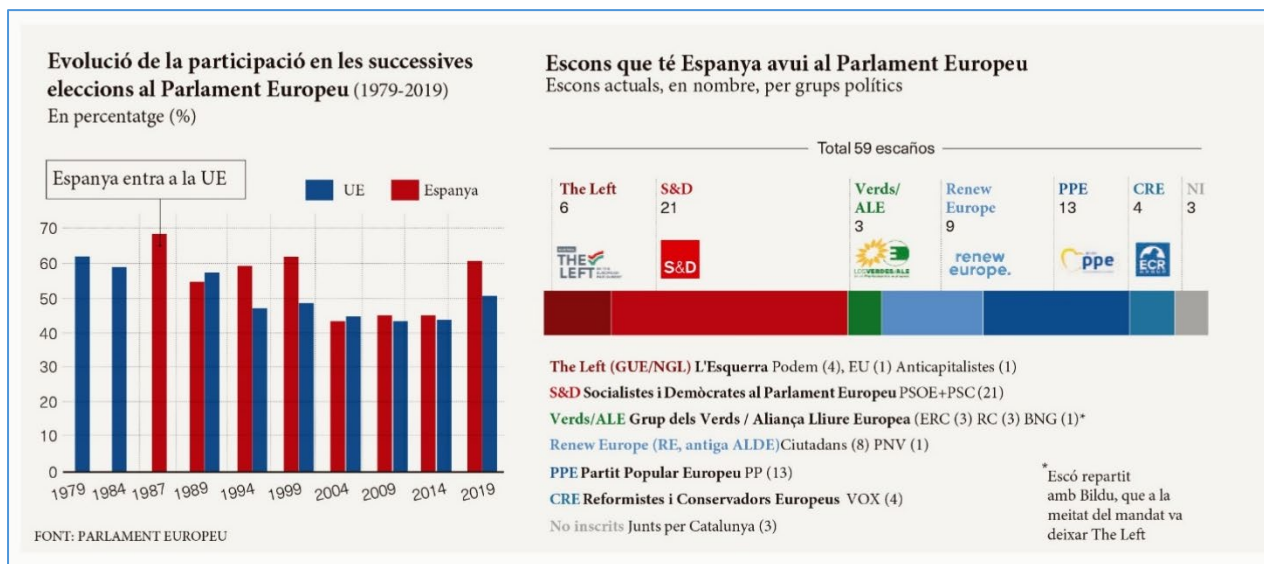
A banda del grup dels No inscrits -format per integrants que o bé no se senten a gust amb cap grup, o bé hi tenen l'entrada barrada pels companys potencials-, ara hi ha set famílies ideològiques. Les dues principals s'aglutinen entorn del Partit Popular Europeu (PPE), el primer en nombre escons, amb 176, i l'Aliança Progressista de Socialistes i Demòcrates (S&D-PSE), amb 144. Al primer hi ha el PP i al segon, el PSOE. Però, a diferència dels plats que es llancen pel cap a Espanya, a Europa sovint han fet tàndem. "Malgrat les diferències ideològiques, tradicionalment ha funcionat una gran-coalició. La visió d'una major integració europea és comuna. S'arriba a acords de política exterior i de qüestions pressupostàries i monetàries", explica Raquel García, analista europea del Real Instituto Elcano.

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternativas Económicas*,

De fet, l'experiment comunitari obliga els europarlamentaris a les lleialtats creuades: des de la seva ideologia defensen l'interès comú europeu o bé l'interès nacional? Aquesta tensió entre "la cosa nacional" versus "la cosa europea" s'ha estudiat en abundància. I la conclusió és aclaparadora. En el 90% dels vots emesos pels grups europeus, formats per partits de diversos països, tots els del grup han votat en bloc.

90%
Proporció de vots emesos per grups europeus, amb partits de països diferents, en què els grups van votar en bloc.

Sempre hi ha excepcions mediàtiques. Com per exemple la pressió dels liberals des d'Alemanya, primer fabricant de cotxes del vell continent, per flexibilitzar el veto europeu als vehicles que no siguin de zero emissions a partir del 2035, amb la basa de permetre els que funcionin amb combustibles sintètics. O les decisions sobre austeritat i retallades durant la Gran Recessió, que van obrir una profunda ferida entre els països del Nord i del Sud. En l'evolució de l'Eurobaròmetre s'observa com a Espanya, país europeista, la imatge de la UE es va anar desinflant a partir del 2008. La reacció a la pandèmia va canviar aquest menyspreu cap a la UE. "Les decisions sanitàries i econòmiques per aquesta darrera crisi s'han traduït en un increment de la confiança cap a les institucions europees, però s'ha acompanyat d'un desconeixement enorme de la Unió. Les eleccions europees es fan en clau nacional. Més que d'intents de llistes transnacionals, interessaria que els partits parlessin més de temes europeus i transmetessin com afecten la gent. Val a dir que en les generals del 2023 va cridar l'atenció que els seus programes dediquessin més espai a les qüestions europees. Es nota el seu interès estratègic. Una altra cosa és que s'instrumentalitzin", apunta l'analista europea.

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternativas Económicas*,

Entre clixés, cooperar

En realitat, és un doble matx. Per poder jugar fora, primer es juga dins: no és una cosa fàcil posar d'acord 27 països amb una visió estratègica comuna que coexisteix amb cultures, circumstàncies i interessos contradictoris. D'alguna manera, malgrat l'abús de clixés nacionals i sobre l'*euroburocràcia*, i també malgrat la desfilada de personatges ganduls, malèvols, malgastadors o *lobbistes* que ofereix, la sèrie *Parliament* posa Europa i el seu Parlament davant d'un mirall deformat; deformat, però mirall: se'n riu una estona de si mateixa mentre, amb l'ajuda de la fontaneria fina de l'alt funcionariat que en forma part, es posa a cooperar.

**Fins ara, populars,
socialdemòcrates i liberals
han impulsat junts una
major integració europea**

Fins ara, la gran coalició ha marcat el pas del Parlament. A les eleccions del 2019, les darreres que es van celebrar, la suma del PPE i l'S&D va perdre la majoria, però moltes decisions s'han anat pactant "a tres" amb els també europeistes liberals, ara anomenats Renew Europe (RE): és la súper

gran coalició. "Les enquestes apunten que aquesta majoria es pot mantenir el 2024, però no se sap amb quin marge, ja que es preveu un increment de partits que suposen un gir més cap a la dreta i més euroescèptics, a falta de saber, encara, què faran partits el Fidesz de l'hongarès Viktor Orbán, que avui se situa al No inscrits", afegeix García.

Gir conservador

Segons l'anàlisi de votacions recopilades per VoteWatch, la informal súper gran coalició no significa que, des del 2019, les famílies del centre i l'esquerra i els verds no hagin votat de vegades sense els populars en assumptes socials, llibertats civils o d'igualtat de gènere. Ni que els populars no hagin sumat amb liberals, conservadors i ultres en agricultura, pesca o comerç internacional.

Però, segons el resultat del juny, les principals dinàmiques parlamentàries que es decanten al pacte pel centre podrien canviar. A la dreta dels populars s'han creat dues famílies: per una banda, els Conservadors i Reformistes Europeus (CRE), on hi ha Vox, i també els Germans d'Itàlia de Giorgia Meloni, el seu darrer fitxatge (el francès Reconquesta, d'Éric Zemmour), els Demòcrates Suecs i l'ultraconservador *euroescèptic* polonès PiS, derrotat en les últimes eleccions generals de Polònia. Per l'altra, Identitat i Democràcia (ID), amb Marine Le Pen com a cap visible i de la mà, entre d'altres, de la Lliga italiana i l'holandès Partit de la Llibertat de Geert Wilders.

"L'extrema dreta del segle XX era antidemòcrata. Instaurava dictadures. La nova se sent com a peix a l'aigua fent el joc democràtic. Allò que rebutja és la democràcia liberal, la separació de poders, la protecció de les minories, la immigració, el replegament nacionalista. Però després, Le Pen adopta un discurs que pretén passar per feminista, i Meloni, atlantista, s'ha integrat bé entre els dirigents europeus", apunta Daniel Cetra, investigador Ramón y Cajal en Ciència Política a la Universitat de Barcelona (UB). No són grups homogenis. Le Pen, malgrat el seu rebuig a la invasió russa d'Ucraïna, s'ha vanat

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternativas Económicas*,

de simpaties cap a Vladímir Putin. Meloni dona suport sense fissures al poble ucraïnès. La música d'Alternativa per a Alemanya, que vol sortir de la UE, i la dels neonazis grecs d'Albada Daurada sona diferent.

A l'esquerra del grup socialdemòcrata es mantenen la família dels Verds amb l'Aliança Lliure Europea (ALE) -amalgama d'ecologistes, progressistes i sobiranistes sense estat- i L'Esquerra, on hi ha representades Unides Podem, l'esquerra anticapitalista i Esquerra Unida (IU).

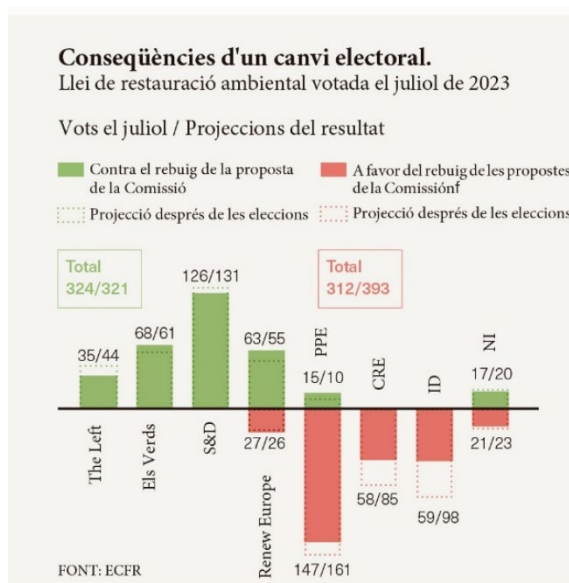
Repartiment flexible

A la cambra impera certa flexibilitat. Els partits polítics poden presentar-se junts als comicis i després dividir-se en grups parlamentaris europeus diferents. Per exemple, l'actual dirigent polític de Sumar i ministre de Cultura, Ernest Urtasun, era als Verds, mentre Unides Podem integra L'Esquerra (The Left). A les eleccions del 2019, la catalana Esquerra Republicana (ERC), EH Bildu i el bloc gallec BNG s'hi van presentar en aliança, i els dos darrers van pactar repartir-se el tercer escó que van obtenir plegats. Així, Fernando Barrena (EH Bildu) va formar part de L'Esquerra mentre va ser eurodiputat, durant la primera meitat del mandat, i Ana Miranda, del BNG, en va agafar el relleu el 2022, però als Verds, juntament amb Esquerra.

Per tots dos costats, i de manera més recent per l'ala dreta, el Parlament es fragmenta. "Europa és un mirall d'un fenomen internacional, el de la fragmentació i la polarització, que respon a les mancances de les democràcies liberals", diu Cetra. Aquest expert en Ciència Política veu en l'energia i en la política climàtica nuclis de debat en què s'estructuren clarament dos blocs: l'euroescèptic, menys ambientalista, i l'europeista, una mica més verd.

Llei de restauració

Si hi ha una votació de la legislatura actual que pot servir d'exemple dels efectes de la fragmentació de la gran coalició, que és precisament, el que va passar el mes de juliol passat al Parlament Europeu és la Llei de restauració natural. Aquesta norma, considerada essencial per fer avançar l'Europa verda, obliga a regenerar una part de les àrees terrestres i marines el 2030, com a primer pas d'un pla més ambiciós. Segons l'Agència Europea del Medi Ambient, el 81% dels hàbitats i el 63% de les espècies protegides de la UE es troben en un estat preocupant.

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternativas Económicas*,

El grup dels populars, liderat per Manfred Weber, va mirar cap a la dreta per votar contra la proposta de la Comissió (Ursula Von der Leyen també és del PPE), sota la pressió de grans explotacions agrícoles. La llei es va aprovar pels pèls, amb 12 escons de diferència (i 12 abstencions), i només perquè socialistes, verds, liberals i esquerrans es van ajuntar un grupat de populars irlandesos i txecs díscols amb Weber. El text final va obtenir llum verda a falta de 36 escons. Els populars espanyols van votar seguint la línia de Weber, igual que Vox. Segons l'enquesta publicada el febrer pel *think tank* European Center for Research (ECFR), si es compleixen els pronòstics d'"un gir brusc a la dreta" a la cita del juny, aquesta mateixa llei no hauria tirat endavant.

Però, per què vota la gent en unes eleccions europees? Segons l'últim Eurobaròmetre, les motivacions per elegir partit són nacionals o estatals (37%) o bé per sentit del deure (36%). No són raons explícitament europees, que, en canvi, sí que emergeixen entre l'electorat més jove.

El jovent vota

Les inquietuds del jovent -que el 2019 va fer augmentar la participació d'Espanya fins al punt que va arribar al 60,73%, un rècord des del 1999- no tenen fronteres i passen pels eurodiputats: la lluita contra l'emergència climàtica (increment de l'ambició d'objectius), les garanties d'un futur laboral (marcatge contra falsos autònoms de plataformes digitals), la igualtat de drets (increment de, com a mínim, el 40% de les dones als alts càrrecs no executius i el 33% a qualsevol lloc de direcció el 2026), una intel·ligència artificial que sembla impregnar tots els àmbits de l'economia i de la vida (primera regulació del món, acordada amb el Consell, amb obligacions i prohibicions en funció dels riscos potencials i el nivell d'impacte de la IA). A Espanya, el vot de les persones de menys de 25 anys va fer un salt de 14 punts.

60,7%
Participació electoral a Espanya en les últimes eleccions europees, el 2019. Va ser la més alta des de la votació del 1999.

El resultat d'aquestes eleccions i el futur d'Europa depenen de la implicació del jovent, que també va incrementar les dades de participació del conjunt de la UE, del 50,66%. El mes de desembre, l'agregador de sondejos Europe Elect apuntava que, si els comicis fossin demà, hi votarien 7 de 10 persones (eren 6 de 10 l'any 2019). Una altra dada d'interès és aquesta: el 75% d'enquestats espanyols vol que el Parlament Europeu tingui un paper més important, un percentatge que arriba al 81% a la franja d'entre 25 i 39 anys. La confiança declarada a l'Eurocambra no és majoritària, però supera en 23 punts la que es declara pel Parlament espanyol.

75%
Percentatge de ciutadans espanyols enquestats que volen donar més poder al Parlament Europeu.